

MINISTERUL EDUCAȚIEI ȘI CERCETĂRII

CONSILIUL NAȚIONAL PENTRU CURRICULUM

PROGRAME ȘCOLARE PENTRU CICLUL SUPERIOR AL LICEULUI

SPIRITUALITATE

(curriculum diferențiat)

CLASELE A XI-A – A XII-A

Filiera vocațională

Profil teologic (cultul romano-catolic de limbă română)

Specializarea teologie romano-catolică

Aprobat prin ordinul ministrului

Nr. 5705/ 21.11.2006

NOTA DE PREZENTARE

Disciplina *Spiritualitate* se studiază în cadrul curriculumului diferențiat pentru clasele a XI-a și a XII-a, ciclul superior al liceului, filiera vocațională, profil teologic (cultul romano-catolic de limbă română), specializarea teologie romano-catolică, fiindu-i alocată câte 1 oră/săptămână în fiecare din cei doi ani de studiu.

Alături de celelalte discipline teologice, studierea disciplinei de învățământ *Spiritualitate* își propune să abordeze realitățile vieții de credință, dintr-o perspectivă etico-practică, vizând formarea de competențe, valori și atitudini care să contribuie atât la dezvoltarea personalității elevului, în concordanță cu valorile creștine, cât și la formarea profilului spiritual al acestuia. Astfel, studiul spiritualității creștine îi ajută pe elevi să aprecieze valorile morale, să le interiorizeze prin adeziune personală și să contribuie la punerea lor în practică, în viața de zi cu zi.

Elaborarea programei școlare pentru disciplina de învățământ *Spiritualitate* a avut în vedere exigențele impuse de reforma curriculară din învățământul preuniversitar. Structurarea noilor planuri-cadru de învățământ pentru clasele a XI-a și a XII-a pe componentele trunchi comun și curriculum diferențiat determină, la nivelul programei școlare, organizarea ofertei educaționale în competențe și conținuturi ale învățării, prezentate distinct pentru fiecare dintre aceste componente. Stabilirea competențelor și selectarea conținuturilor au fost realizate respectând principiile relevanței, accesibilității și transmiterii sistematizate a cunoștințelor. Repartizarea temelor pe cei doi ani de studiu a urmărit atât logica metodică-didactică a organizării unui curriculum bine articulat, cât și logica internă a domeniului de studiu.

Programa școlară de *Spiritualitate* este structurată pe următoarele componente:

- competențe generale, definite ca ansambluri structurate de cunoștințe și deprinderi care se formează pe întreaga durată a învățământului liceal;
- valori și atitudini promovate, prin învățarea disciplinei, pe întreg parcursul învățământului liceal;
- competențe specifice asociate cu conținuturile învățării, proiectate distinct – pentru clasa a XI-a și pentru clasa a XII-a;
- lista unităților de conținut, prezentată distinct – pentru clasa a XI-a și pentru clasa a XII-a;
- sugestii metodologice;
- recomandări bibliografice pentru lectura suplimentară.

COMPETENȚE GENERALE

1. Utilizarea adecvată a conceptelor specifice teologiei spirituale în diferite contexte de comunicare
2. Interpretarea unor fapte, fenomene și atitudini specifice vieții spirituale, în conformitate cu principiile teologiei spirituale
3. Integrarea valorilor și a cunoștințelor din domeniul spiritualității, în diferite contexte din viața personală și a comunității

VALORI ȘI ATITUDINI

- Cultivarea respectului față de valorile sacre
- Asumarea conștientă a îndatoririlor religioase, a responsabilităților creștine la nivel personal și comunitar
- Conștientizarea rolului învățaturii creștine în formarea personalității umane și în relațiile interumane
- Dezvoltarea interesului pentru aprofundarea cunoștințelor religioase în vederea creșterii spirituale

CLASA A XI-A

COMPETENȚE SPECIFICE ȘI CONȚINUTURI

1. Utilizarea adecvată a conceptelor specifice teologiei spirituale în diferite contexte de comunicare

Competențe specifice	Conținuturi
1.1. Formularea unor definiții privind omul ca ființă socială	- Dimensiunea socială a persoanei umane în Sfânta Scriptură - Caracterul comunitar al vocației umane
1.2. Definirea conceptului de slujire	- Viața de slujire - Principiul subsidiarității
1.3. Utilizarea adecvată a conceptelor referitoare la ierarhie	- Vocații speciale în Biserică - Vocația la preoție - Persoana și autoritatea
1.4. Prezentarea structurii Bisericii, utilizând adecvat termenii specifici	- Creștinul, mădular al Trupului Mistic al lui Cristos - Viața consacrată, identitate și misiune - Sfaturile evanghelice - Identitatea și misiunea laicilor în Biserică

2. Interpretarea unor fapte, fenomene și atitudini specifice vieții spirituale, în conformitate cu principiile teologiei spirituale

Competențe specifice	Conținuturi
2.1. Sintetizarea principalelor învățături privind responsabilitățile persoanei în diferite contexte de viață	- Persoana și familia - Persoana și aproapele - Persoana și societatea
2.2. Analizarea relațiilor specifice vieții de familie și a rolului familiei în societatea contemporană	- Expresii ale iubirii în familie - Iubire și sexualitate - Natura și rolul familiei

3. Integrarea valorilor și a cunoștințelor din domeniul spiritualității, în diferite contexte din viața personală și a comunității

Competențe specifice	Conținuturi
3.1. Explicarea responsabilității interpersonale ce revin tinerilor în societatea contemporană	- Responsabilități interpersonale - Prietenia în societatea contemporană
3.2. Analizarea modalităților de aplicare a cunoștințelor despre prietenie în viața de zi cu zi	- Prietenie și iubire - Prietenia în viziune creștină
3.3. Aplicarea cunoștințelor de spiritualitate în relațiile comunitare	- Participarea la viața socială - Responsabilitatea morală în viața comunitară - Solidaritatea umană - Binele comun - Viziunea creștină asupra muncii

LISTA UNITĂȚILOR DE CONȚINUT

- **Omul – ființă socială**
 - Dimensiunea socială a persoanei umane în Sfânta Scriptură
 - Caracterul comunitar al vocației umane
 - Viața de slujire
- **Persoana și familia**
 - Natura și rolul familiei
 - Expresii ale iubirii în familie
 - Iubire și sexualitate
- **Persoana și aproapele**
 - Prietenie și iubire
 - Prietenia în viziune creștină
 - Responsabilități interpersonale
 - Prietenia în societatea contemporană
- **Persoana și Biserica**
 - Creștinul, mădular al Trupului Mistic al lui Cristos
 - Vocații speciale în Biserică
 - Vocația la preoție
 - Viața consacrată, identitate și misiune
 - Sfaturile evanghelice
 - Identitatea și misiunea laicilor în Biserică
- **Persoana și societatea**
 - Participarea la viața socială
 - Principiul subsidiarității
 - Persoana și autoritatea
 - Binele comun
 - Viziunea creștină asupra muncii
 - Responsabilitatea morală în viața comunitară
 - Solidaritatea umană

CLASA A XII-A

COMPETENȚE SPECIFICE ȘI CONȚINUTURI

1. Utilizarea adecvată a conceptelor specifice teologiei spirituale în diferite contexte de comunicare

Competențe specifice	Conținuturi
1.1. Definirea unor concepte de teologie spirituală	- Noțiunea și obiectul cultului divin - Noțiunea și rolul sacramentelor
1.2. Prezentarea elementelor constitutive ale rugăciunii biblice	- Rugăciunea în Sfânta Scriptură - Rugăciunea în Vechiul Testament - Rugăciunea în Noul Testament
1.3. Descrierea corectă a riturilor sacramentale, utilizând adecvat termenii specifici	- Necesitatea cultului sacramental - Sacramentele și binecuvântările

2. Interpretarea unor fapte, fenomene și atitudini specifice vieții spirituale, în conformitate cu principiile teologiei spirituale

Competențe specifice	Conținuturi
2.1. Prezentarea diferitelor forme de cult și a importanței lor pentru viața personală și a comunității	- Diferite forme de cult divin - Necesitatea cultului interior și exterior - Necesitatea cultului individual și comunitar
2.2. Analizarea specificului diferitelor forme de rugăciune	- Rugăciunea în timpul Bisericii - Binecuvântarea și adorația - Rugăciunea de cerere - Rugăciunea de mijlocire - Rugăciunea de mulțumire - Rugăciunea de laudă - Obiecțiile față de rugăciune

3. Integrarea valorilor și a cunoștințelor din domeniul spiritualității, în diferite contexte din viața personală și a comunității

Competențe specifice	Conținuturi
3.1. Identificarea modalităților de aplicare a cunoștințelor de spiritualitate în anumite perioade ale vieții	- Expresiile rugăciunii - Rugăciunea vocală - Meditația - Rugăciunea mentală
3.2. Sintetizarea semnificației devoțiunilor și a modului de utilizare corectă a acestora	- Cultul divin și venerarea sfinților - Devoțiuni în cinstea Persoanelor divine - Devoțiuni în cinstea sfinților - Pietatea populară - Cultul fals și păcatele împotriva cultului divin
3.3. Analizarea semnificațiilor rugăciunii <i>Tatăl nostru</i>	- „Tatăl nostru, care ești în ceruri, sfințească-se numele tău” - „Vie Împărăția ta; facă-se voia ta, precum în cer așa și pe pământ” - „Pâinea noastră cea de toate zilele dă-ne-o nouă astăzi” - „Și ne iartă nouă greșelile noastre, precum și noi iertăm greșiților noștri” - „Și nu ne duce pe noi în ispită, ci ne mântuiește de cel rău”
3.4. Argumentarea semnificației rugăciunii ca mijloc de comuniune cu Dumnezeu	- Chemarea universală la rugăciune

LISTA UNITĂȚILOR DE CONȚINUT

• Cultul divin

- Noțiunea și obiectul cultului divin
- Diferite forme de cult divin
- Necesitatea cultului interior și exterior
- Necesitatea cultului individual și comunitar
- Cultul divin și venerarea sfinților
 - Devoțiuni în cinstea Persoanelor divine
 - Devoțiuni în cinstea sfinților
 - Pietatea populară
- Cultul fals și păcatele împotriva cultului divin

• Manifestări ale cultului divin

Rugăciunea

- Chemarea universală la rugăciune
 - Rugăciunea în Sfânta Scriptură
 - Rugăciunea în Vechiul Testament
 - Rugăciunea în Noul Testament
- Rugăciunea în timpul Bisericii
 - Binecuvântarea și adorația
 - Rugăciunea de cerere
 - Rugăciunea de mijlocire
 - Rugăciunea de mulțumire
 - Rugăciunea de laudă
- Izvoarele rugăciunii
- Călăuze pentru rugăciune
- Expresiile rugăciunii
 - Rugăciunea vocală
 - Meditația
 - Rugăciunea mentală
- Obiecțiile față de rugăciune
- Rugăciunea Domnului: Tatăl nostru
 - „Tatăl nostru, care ești în ceruri, sfințească-se numele tău”
 - „Vie Împărăția ta; facă-se voia ta, precum în cer așa și pe pământ”
 - „Pâinea noastră cea de toate zilele dă-ne-o nouă astăzi”
 - „Și ne iartă nouă greșelile noastre, precum și noi iertăm greșiților noștri”
 - „Și nu ne duce pe noi în ispită, ci ne mântuiește de cel rău”

• Cultul sacramental

- Noțiunea și rolul sacramentelor
- Necesitatea cultului sacramental
- Sacramentele și binecuvântările

SUGESTII METODOLOGICE

Programa școlară de *Spiritualitate* pentru clasele a XI-a și a XII-a, ciclul superior al liceului, filiera vocațională, profil teologic (cultul romano-catolic de limbă română), specializarea teologie romano-catolică, vizează pregătirea viitorilor slujitori ai Bisericii pentru misiunea lor pastoral-misionară și liturgică. Programa a urmărit deplasarea accentului de pe conținuturi pe competențe, asigurându-se astfel o perspectivă nouă asupra domeniului teologic și asupra demersului didactic. Competențele specifice au fost corelate cu unitățile de conținut, avându-se în vedere posibilitatea ca o competență specifică să poată fi realizată prin una sau prin mai multe unități de conținut.

Conținuturile sunt prezentate în mod sistematic, urmărind succesiunea logică a temelor de Spiritualitate. Astfel, temele propuse pentru clasa a XI-a s-au centrat pe prezentarea omului ca ființă socială și a relațiilor acestuia cu familia, aproapele, Biserica, societatea în ansamblu. În clasa a XII-a sunt prezentate aspectele fundamentale privind cultul divin și manifestările acestuia prin rugăciune și prin cultul sacramental. Abordarea acestor aspecte au ca scop pregătirea elevului pentru aplicarea cunoștințelor de spiritualitate în viața personală și a comunității.

Prezentul curriculum a fost elaborat luându-se în considerare programa școlară de *Spiritualitate* pentru clasele a IX-a – a X-a, precum și specificul celorlalte discipline teologice care fac parte din curriculumul diferențiat pentru clasele a XI-a – a XII-a. Temele au fost selectate din perspectiva următoarelor principii:

- accentuarea caracterului practic, prin centrarea pe aspecte referitoare la aplicarea valorilor religioase în diferite contexte (viața personală, viața comunității, context liturgic);
- cultivarea interesului față de cunoașterea de sine, pentru a descoperi planul lui Dumnezeu în viața proprie;
- corelarea cunoștințelor din domeniul Spiritualității cu progresul în viața spirituală.

În organizarea și desfășurarea demersului didactic sugerăm utilizarea de strategii diverse, care să combine metodele clasice, expozitive de predare – prelegerea, expunerea sistematică, argumentarea, explicația – cu cele de tip euristic, utile în analizarea și interpretarea textelor biblice sau patristice.

RECOMANDĂRI BIBLIOGRAFICE PENTRU LECTURA SUPLIMENTARĂ

1. *** *Catehismul Bisericii Catolice*, Ed. ARCB, București, 1993.
2. *** *Catehismul Bisericii Catolice – Compendiu*, Ed. Presa Bună, Iași, 2006.
3. Grun, A., *Rugăciunea ca întâlnire*, Ed. Serafica, Roman, 2004.
4. Heinz Pesche, K., *Etica Cristiana; Fondazioni della Teologia Morale* (traducere în limba română de Ioan Mitrofan, *Etica creștină, Fundamente ale teologiei morale, I*, Editura Dacia Europa Nova, Lugoj, 2003).
5. Pal V., *Etica creștină*, Ed. Liceului catolic, București, 1999.
6. Spidlick T., *Izvoarele Luminii*, Ed. Ars Longa, Iași, 1994.